

บทที่

บทนำ

กิจการอุดมศึกษาของประเทศไทยได้กำเนิดขึ้นในกองทัพเรือ ในสมัยพลเรือเอกกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทรงบัญชาการทหารเรือ โดยพระองค์ท่านทรงตระหนักว่า ความปลอดภัยของการเดินเรือนั้นจะต้องมีความรู้ในลักษณะลมฟ้าอากาศประกอบด้วย จึงได้ทรงวางแนวทางการศึกษาและทรงบรรยายวิชาขึ้นโดยพระองค์เองแทรกไว้ในหลักสูตรวิชาเดินเรือของโรงเรียนนายเรือ และในสมัยแรกนี้กิจการอุดมศึกษาก็ได้เริ่มก่อร่างขึ้นทางกรมทมน้ำ (ปัจจุบันนี้เป็นกรมชลประทาน) สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นอีกสายหนึ่ง จากมูลเหตุที่ศาสตราจารย์ชาวโปแลนด์ ๒ นาย คือ ศาสตราจารย์ ลาติสลาส กอนซินสกี ผู้เชี่ยวชาญทางอุดมศึกษา กับศาสตราจารย์ ชาวิสกี้ ศาสตราจารย์ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเข้ามาในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๖ เพื่อศึกษาค้นคว้ากิจการเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ครั้งนั้น จอมพล สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จทำกรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต ทรงดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบกได้ประทานโอกาสให้ศาสตราจารย์ทั้งสองนายนี้เข้าเฝ้าถวายความเห็นเกี่ยวกับกิจการอุดมศึกษาว่า "ประเทศไทยยังมีได้เริ่มดำเนินงานอุดมศึกษาเหมือนอย่างนานาประเทศ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง เพราะเป็นการเสียประโยชน์และขัดกับความเจริญของบ้านเมืองสมัยปัจจุบันเป็นอันมาก เช่น การบิน การเดินเรือ การทหาร การกลากรรม เหล่านี้ล้วนต้องใ้บริการอุดมศึกษาเป็นเครื่องมือประกอบที่จะดำเนินกิจการนั้น ๆ ให้บังเกิดผลโดยสมบูรณ์"

ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ กระทรวงเกษตรราธิการจึงได้จัดใ้ให้บริการอุดมศึกษาขึ้นในกรมทมน้ำ เป็นแผนกอุดมศึกษาศาสตร์และสถิติ กองรักษาน้ำ โดยมี นายเฮ. แบรินคลี (Mr. H Brandli F.R.C.S.) นายช่างชลประทานเป็นผู้ดำเนินงานอุดมศึกษา ภายใต้การอำนวยความสะดวกและบังคับบัญชาของ มหาอำมาตย์ตรีพระยาชลมารคพิหารณ (ม.ล. พงษ์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา) ต่อมากิจการ

อุตุนิยมวิทยาได้เจริญขึ้น จึงยกฐานะขึ้นเป็นกองอุตุนิยมวิทยาโอนมาขึ้นกับกรมอุทกศาสตร์ และขยายงาน
ขึ้นเป็นกรมอุตุนิยมวิทยา กองทัพอากาศ เมื่อเดือนเมษายน ๒๔๔๕ แต่เนื่องจากความต้องการของบริการ
อุตุนิยมวิทยามีมากขึ้นและเป็นงานกว้างมีใช้ประโยชน์เฉพาะแต่ในวงราชการเท่านั้น งานอุตุนิยมวิทยา
ได้ขยายออกไปถึงประชาชนในอาชีพต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลอุตุนิยมวิทยา การเกษตรกรรม
อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ตลอดจนไปจนถึงงานด้านพลังงาน ขลประทาน สาธารณสุข การป้องกันภัยธรรมชาติ
และการคมนาคม งานอุตุนิยมวิทยาจะต้องร่วมมือกันระหว่างประเทศตามหลักและกฎเกณฑ์ของ
องค์การอุตุนิยมวิทยาโลก (World Meteorological Organization หรือเรียกว่า WMO)
อยู่ในเครือสหประชาชาติ ทางรัฐบาลไทยจึงได้เปลี่ยนระบบบริหารงานอุตุนิยมวิทยาจากฝ่ายทหารมาเป็น
พลเรือนขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๐๕ และในปัจจุบันนี้ กรมอุตุนิยมวิทยาอยู่
ในสังกัดของกระทรวงคมนาคม

งานอุตุนิยมวิทยามีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
นิคมเศรษฐกิจและนิคมการเมืองจะต้องศึกษาพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยกำลังอำนาจของ
ชาติโดยละเอียด ข้อมูลสถิติอุตุนิยมวิทยามีความสำคัญยิ่งในการวางแผนโครงการต่าง ๆ ส่วนการพยากรณ์
อากาศประจำวัน สามารถทราบลักษณะอากาศในวันหนึ่ง ๆ ล่วงหน้าไว้วางแผนดำเนินกิจการต่าง ๆ ใน
ชีวิตประจำวัน ตลอดจนการเตรียมตัวที่จะหลีกเลี่ยงภัยอันตรายจากภัยธรรมชาติ หรือจากการปฏิบัติใด ๆ
ที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย การสูญเสียชีวิต และทรัพย์สินอันน้อยที่สุด

พล.ร.ท. ทนวิสิฐธารารักษ์ , ประวัติงานอุตุนิยมวิทยาของไทย, วารสารอากาศวิทยา
ปีที่ ๑๔ เล่ม ๑ (พระนคร : โรงพิมพ์กรมอุตุนิยมวิทยา, ๒๕๐๕), หน้า ๕๔

Secretariat of World Meteorological Organization, Twenty Years
of WMO Assistance, (Geneva) CH - 1211 Geneva 20, 1973) P. 128

พล.ร.ท. สนิช เวสารัชชานนท์, วิทยานิพนธ์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, อุตุนิยมวิทยา

กับการพัฒนาเศรษฐกิจและการทหารของชาติ (พระนคร : โรงพิมพ์กรมอุตุนิยมวิทยา, ๒๕๐๗) หน้า ๕-๖

กรมการปกครอง, กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ, (พระนคร : โรงพิมพ์
ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๐๕) หน้า ๑๔๔

ในตอนปลายฤดูฝนในเกือบกันยายนและตุลาคม บริเวณที่เกิดของพายุในมหาสมุทรแปซิฟิกและในทะเลจีนใต้เลื่อนไปอยู่ในละติจูดต่ำ ๆ ใกล้เส้นศูนย์สูตรมาก ถ้าพายุเหล่านี้มีทางเดินจากตะวันออกมาตะวันออกเฉียงมาจะปะทะกับปลายแหลมญวณ และถ้าพายุนี้มีกำลังแรงขนาดไต้ฝุ่นอาจจะเคลื่อนตัวผ่านแผ่นดินตอนปลายแหลมญวณเข้ามาถึงภาคตะวันออกและฝั่งตะวันออกของอ่าวไทยในลักษณะที่ยังมีกำลังแรงอยู่ขนาดพายุไต้ฝุ่นหรือพายุไต้ฝุ่นไต้ กังเช่น พายุโซนร้อนเวย์ (VAE) ซึ่งไต้ทำลายเรือสวนในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดใกล้เคียงเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ พายุบางลูกอาจจะก่อตัวขึ้นในทะเลจีนใต้ทางแถบแหลมญวณใกล้ ๆ อ่าวไทย พายุที่เกิดขึ้นในบริเวณนี้มีอันตรายไต้มาก เนื่องจากบริเวณที่ไต้ใกล้อ่าวไทยมีเวลารุกตัวเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ที่จะแจ้งไต้ทราบทั่วกันในระยะเพียง ๒๔ ชั่วโมงต่อมาไต้ก็อาจเคลื่อนเข้ามาอยู่ในอ่าวไทย พายุที่เคลื่อนผ่านปลายแหลมญวณเข้ามาสู่อ่าวไทยจะไม่ถูกต่อต้านจากเครื่องกีดขวางทางธรรมชาติอย่างไต้ จึงยังคงมีกำลังแรงตามเดิมหรืออาจจะทวีกำลังแรงขึ้นในขณะที่เคลื่อนเข้ามาสู่อ่าวไทยไต้ กังเช่นพายุโซนร้อนซึ่งทำลายชีวิตและทรัพย์สินของคนไทย เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นพายุที่ก่อตัวขึ้นในทะเลจีนใต้บริเวณใกล้ ๆ แหลมญวณและมีกำลังแรงเรียงพายุไต้แปรสลับกัน แต่เมื่อพายุนี้ไต้เคลื่อนเข้ามาสู่อ่าวไทยไต้ทวีกำลังแรงขึ้นเป็นพายุโซนร้อนโดยฉับพลัน และไต้ขึ้นฝั่งภาคไต้ของประเทศไทยแถบจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นมหาวาทภัยที่น่าความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในภาคไต้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะที่แหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาชนไต้ถูกคลื่นลมซัดลงทะเลหายไปเป็นจำนวนมาก ต้นไม้ถอนรากถอนโคน บ้านเรือนพังทลายไปมากพอสมควร

ระยะกัมปี ๒๔๑๘ นี้เอง มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือมีกำลังแรง ทำให้เกิดพายุฝนฟ้าคะนองมีฝนตกหนัก น้ำท่วมในหลายจังหวัดของภาคไต้ เป็นอุทกภัยซึ่งไต้ได้รับความสนใจอย่างมากในบุคคลหลายวงการ ทางหน่วยราชการ สมาคมต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนทั่วไปต่างมีความตื่นตัว และคิดว่าควรจะหาทางแก้ปัญหาไต้ มีแนวโน้มที่จะแสดงไต้ให้เห็นว่าประชาชนมีความสนใจ มีการติดตามรับฟังข่าวการเคลื่อนไหวของลมฟ้าอากาศ และตระหนักถึงความสำคัญของงานอุตุนิยมวิทยามากขึ้น

พล.ร.ท. สนิช เวสารัชชานนท์, หนังสือคู่มือวาทภัยและการควบคุมป้องกันอันตราย.
 (พระนคร : โรงพิมพ์กรมอุตุนิยมวิทยา, ๒๕๑๒) หน้า ๘ - ๖

ถึงแม้ว่าผลงานอุทฺตนิยมวิทยาลัยจะมีคุณค่าและความสำคัญเพียงใดก็ตาม ถ้าหากว่าการบริการต่อหน่วยราชการ และประชาชนในอารักขาต่าง ๆ ไม่ถูกต้องตามความต้องการไม่ทันการ ก็ย่อมไม่ได้ผลหรือได้ผลไม่เท่าที่ควรซึ่งเป็นการสูญเสียเปล่าอย่างมาก ผู้วิจัยในฐานะเป็นนักวิทยาศาสตร์ ปฏิบัติงานด้านอุทฺตนิยมวิทยาลัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาศักดิ์ศรีของประชาชนที่มีต่องานอุทฺตนิยมวิทยาลัย ด้วยความเชื่อมั่นว่า ขอคนพบจะมีประโยชน์ต่องานอุทฺตนิยมวิทยาลัยของประเทศไทยดังนี้

- ๑. ขอคนพบช่วยชี้ให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่องานอุทฺตนิยมวิทยาลัย
- ๒. ขอคนพบช่วยในการปรับปรุงกิจการงานสถิตอุทฺตนิยมวิทยาลัย และการขยายการแผ่อาณาเขตบริการให้ถูกต้องตรงตามความต้องการของประชาชนยิ่งขึ้น
- ๓. ขอคนพบจะเป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่ความรู้ทางด้านอุทฺตนิยมวิทยาลัยให้เหมาะสมกับประชาชนในสังคมปัจจุบัน
- ๔. เป็นแนวทางที่จะทราบถึงฐานะของนักอุทฺตนิยมวิทยาลัยจากศักดิ์ศรีของประชาชน เพื่อการปรับปรุงให้เหมาะสม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาถึงศักดิ์ศรีของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่องานอุทฺตนิยมวิทยาลัย ของกรมอุทฺตนิยมวิทยาลัยในปัจจุบัน

- ๑. การวิจัยมีจุดมุ่งหมายเบื้องต้นเพื่อจะ
 - ๑.๑ ศึกษาศักดิ์ศรีของประชาชนผู้รับหรือใช้บริการจากงานอุทฺตนิยมวิทยาลัยประเภทต่าง ๆ คือ ผู้ที่รับหรือใช้บริการจากงานอุทฺตนิยมวิทยาลัยประจำ ผู้ที่รับหรือใช้บริการจากงานอุทฺตนิยมวิทยาลัยเล็กน้อย และผู้ที่ไม่เคยรับหรือใช้บริการจากงานอุทฺตนิยมวิทยาลัยเลย ของงานอุทฺตนิยมวิทยาลัย
 - ๑.๒ ศึกษาศักดิ์ศรีของประชาชนทั้งสามประเภท ที่เป็นหญิงและชายต่องานอุทฺตนิยมวิทยาลัย
 - ๑.๓ ศึกษาศักดิ์ศรีของประชาชนทั้งสามประเภท ที่ระดับการศึกษาสูงกว่า ม.ศ. ๕ ถึงระดับการศึกษา ม.ศ. ๕ และต่ำกว่า ต่องานอุทฺตนิยมวิทยาลัย
- ๒. เปรียบเทียบศักดิ์ศรีต่องานอุทฺตนิยมวิทยาลัยของประชาชนประเภทต่าง ๆ ในข้อ
- ๓. ศึกษาสาเหตุข้อบกพร่องในการบริการผลงานอุทฺตนิยมวิทยาลัยต่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร

๔. ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริการผลงานอุทุนิยมวิทยาต่อประชาชนทั่วไปใน กรุงเทพมหานคร

ข้อทกลงเบื้องต้น

การวิจัยนี้ถือว่า ทัศนคติของประชาชนต่องานอุทุนิยมวิทยาเป็นลักษณะที่สามารถวัดได้ด้วยวิธีอุปมาจากการแสดงออกเป็นความคิดเห็น ความนิยมในงานอุทุนิยมวิทยา การยอมรับนับถือนักอุทุนิยมวิทยา ความเข้าใจในงานอุทุนิยมวิทยา ความสนใจต่องานอุทุนิยมวิทยา การติดตามข่าวความเคลื่อนไหวของลมฟ้าอากาศ ตลอดจนมีแนวความคิดที่ส่งเสริมงานอุทุนิยมวิทยา

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยเชื่อว่า ผู้ที่รับบริการจากงานอุทุนิยมวิทยาจากกรมอุทุนิยมวิทยา ย่อมจะมีทัศนคติต่องานอุทุนิยมวิทยาคือว่าผู้ที่ไม่เคยรับบริการจากงานอุทุนิยมวิทยา การวิจัยนี้จึงต้องการทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

- ๑. ทัศนคติของผู้ที่รับบริการจากงานอุทุนิยมวิทยาจะดีกว่าผู้ที่ไม่เคยรับบริการจากงานอุทุนิยมวิทยา
- ๒. ทัศนคติของผู้ที่รับบริการจากงานอุทุนิยมวิทยาเป็นประจำจะดีกว่าผู้ที่เคยรับบริการจากงานอุทุนิยมวิทยาเล็กน้อย
- ๓. ทัศนคติของผู้ที่เคยรับบริการจากงานอุทุนิยมวิทยาเล็กน้อยจะดีกว่าผู้ที่ไม่เคยรับบริการจากงานอุทุนิยมวิทยาเลย
- ๔. ทัศนคติของผู้ที่มีการศึกษาสูง จะดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ
- ๕. ทัศนคติของประชาชนชายหญิงที่มีต่องานอุทุนิยมวิทยาไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ จำกัดขอบเขตเฉพาะการศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่องานอุทกนิคมวิทยา และมีตัวอย่างประชากรที่เป็นประชาชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๖๐ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ เท่านั้น

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ อาจเกิดความคลาดเคลื่อนไม่สมบูรณ์ขึ้นได้เนื่องมาจากสิ่งต่อไปนี้

๑. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยซึ่งเป็นประชากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร อาจมีบางส่วนที่ขาดโอกาสในการได้รับเป็นตัวแทน ทั้งนี้ เป็นเพราะในช่วงที่ทำการวิจัยทัศนคติได้เดินทางไปนอกเขตกรุงเทพมหานคร
๒. ตัวอย่างที่ได้รับเลือกบางคนไม่สามารถอ่านหนังสือได้
๓. ความลำเอียงในการตอบแบบวัดทัศนคติ
๔. ตัวแปรเกินอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยมิได้นำเข้ามาเป็นตัวแปรของการวิจัยนี้ เช่น สภาพแวดล้อม ประสิทธิภาพ และอื่น ๆ
๕. แบบวัดทัศนคติบางส่วนที่สูญหายไป เนื่องจากผู้รับไม่ตอบหรือส่งคืนไม่ถึงผู้วิจัย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ทัศนคติ หมายถึง ความคงที่แน่นอนของสภาวะความพร้อมจากจิตใจของบุคคลที่จะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สภาพการใดในทางสนับสนุน หรือต่อต้านสิ่งนั้น สภาพการนั้น ถ้าเป็นในทางสนับสนุน เรียกว่ามีทัศนคติที่ดี แต่ถ้าเป็นไปในทางต่อต้านเรียกว่ามีทัศนคติที่ไม่ดี

ทัศนคติของงานอุทกนิคมวิทยา หมายถึง ความคงที่แน่นอนของสภาวะความพร้อมจากจิตใจของบุคคลที่จะตอบสนองต่องานอุทกนิคมวิทยา ซึ่งอาจจะเป็นไปในทางสนับสนุนหรือต่อต้านจากบุคคลนั้น ถ้าเป็นไปในทางสนับสนุน เรียกว่ามีทัศนคติดี ของงานอุทกนิคมวิทยา แต่ถ้าเป็นไปในทางต่อต้าน เรียกว่ามีทัศนคติไม่ดีของงานอุทกนิคมวิทยา

อุทกนิคมวิทยา เป็นวิชาที่ว่าด้วยวิทยาศาสตร์ของบรรยากาศที่แวดล้อมตัวเรา

งานอุศุณิยมหาวิทยาลัย เป็นผลงานทางอุศุณิยมหาวิทยาลัย ที่กรมอุศุณิยมหาวิทยาลัยเผยแพร่และให้บริการแก่ประชาชน ซึ่งหมายถึงบริการ ๒ อย่าง คือ

การพยาบาลอากาศ และข้อมูลสถิติอุศุณิยมหาวิทยาลัย

ประชาชน หมายถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยไม่รวมถึงประชาชนผู้ที่เข้ามาในกรุงเทพมหานคร เป็นการชั่วคราว

ประชาชนกลุ่มที่ ๑ หมายถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครที่ใช้หรือรับบริการจากงานอุศุณิยมหาวิทยาลัยประจำ

ประชาชนกลุ่มที่ ๒ หมายถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครที่ใช้หรือรับบริการจากงานอุศุณิยมหาวิทยาลัยเล็กน้อย

ประชาชนกลุ่มที่ ๓ หมายถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครที่ไม่เคยใช้หรือรับบริการจากงานอุศุณิยมหาวิทยาลัยเลย



ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย